

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-49-02

До реєстр. № 7472 від 17.06.2022

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 16 жовтня 2023 року (протокол № 91), розглянув проект Закону України про внесення змін до статті 5 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", реєстр. № 7472 від 17.06.2022, поданий народним депутатом України Бардіною М.О. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Метою законопроекту є скасування вікового цензу та встановлення нових вимог до кандидата на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, які ґрунтуються на його компетентності у сфері прав людини, а саме наявності глибоких знань та професійного досвіду в галузі прав людини.

Законопроектом пропонується частину другу статті 5 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» викласти у новій редакції, а саме: *«Уповноваженим може бути призначено громадянина України, який на день обрання має глибокі знання та професійний досвід в галузі прав людини щонайменше десять років, протягом останніх п'яти років проживає в Україні, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови, має високий авторитет завдяки моральним якостям та суспільній діяльності, є компетентним та добросовісним»*.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту низку суттєвих зауважень, проте узагальнюючого висновку не надає.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку зазначає, що реалізація Закону у разі його прийняття не потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що законопроект не має впливу на показники бюджету.

При обговоренні зазначеного законопроекту на засіданні Комітету зверталась увага на те, що запропоновані у законопроекті вимоги до кандидата на посаду Уповноваженого (замість чинної вимоги щодо досягнення ним на день обрання 40 років) є оціночними категоріями, які не є характерними для закону та не можуть належним чином застосовуватися, оскільки створюють умови для суб'єктивного прийняття рішення щодо відповідності кандидата на вказану посаду, що в подальшому може сприяти корупційним ризикам. Мова йде про такі запропоновані у законопроекті вимоги до Уповноваженого, як «глибокі знання у галузі прав людини», «високий авторитет завдяки моральним якостям та суспільній діяльності», «компетентність та добросесність».

Також, попри посилення у пояснювальній записці на міжнародні стандарти щодо функціонування національних інституцій з прав людини, у тексті проекту відсутні вимоги щодо наявності конкретної професійної кваліфікації та ступеня вищої освіти. При цьому, аналіз міжнародної та зарубіжної практики показує, що для ефективної роботи омбудсмена він повинен обов'язково мати вищу юридичну освіту, оскільки його діяльність ґрунтується не тільки на моральному авторитеті і досвіді, а й на кваліфікації. Водночас запропоновані у цьому аспекті вимоги до кандидата, а саме щодо «глибоких знань у галузі прав людини» та просто «компетентності», не мають конкретики та можуть по-різному тлумачитися суб'єктами правозастосування.

Народні депутати України – члени Комітету наголосили, що зміни до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», у контексті приведення його у відповідність до міжнародних стандартів, повинні вноситися комплексно, а не точково.

За наслідками обговорення Комітет ухвалив рішення: рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до статті 5 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", реєстр. № 7472 від 17.06.2022, поданий народним депутатом України Бардіною М.О. та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначено народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

